

สัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของเศรษฐกิจบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสี*

SYMBOLIC REPRESENTATIONS OF DISTINCTIVE CHARACTERISTICS IN MULTI-COLORED ECONOMIC PARADIGMS

ธีรวุฒิ แสงมณีเดช¹, กุลยา อนุโลก², วรลักษณ์ ทองประยูร³ และ รัชนิดา รอดอิ้ว⁴

Thirawut Saengmaneedech¹, Kulaya Anulok², Worluk Thongprayoon³ and Rachanida Rod-iw⁴

¹⁻⁴คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

¹⁻⁴Faculty of Management Science Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: thirawut.article@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของระบบเศรษฐกิจบนฐานแนวคิด “เศรษฐกิจหลากหลายสี” ซึ่งสะท้อนพลวัตของเศรษฐกิจยุคใหม่ที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงหลากหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ปัญหาสำคัญ คือ กรอบการวิเคราะห์เศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไม่สามารถอธิบายลักษณะเศรษฐกิจนอกระบบ เศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างครอบคลุม แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสีจึงเป็นการเปิดมุมมองใหม่ผ่านการใช้สี เช่น สีเขียวแทนเศรษฐกิจยั่งยืน สีส้มแทนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สีชมพูสะท้อนเศรษฐกิจกลุ่มความหลากหลายทางเพศ สีน้ำตาลที่สะท้อนเศรษฐกิจนอกระบบและใต้ดิน ไปจนถึงสีเทา สีดำ ซึ่งจากการสังเคราะห์ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าบทบาทเชิงสัญลักษณ์ของสีต่างๆสามารถใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่ตอบสนองต่อเป้าหมายความยั่งยืน ความเป็นธรรม และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในสังคมไทย โดยเฉพาะในบริบทโลกหลังโควิด 19 อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหลายสียังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง ความเข้าใจของสาธารณชน และกลไกสนับสนุนที่ยังไม่เพียงพอ บทความนี้จึงเสนอให้นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายเพื่อออกแบบระบบเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและยืดหยุ่นยิ่งขึ้นต่อความท้าทายของโลกยุคใหม่

คำสำคัญ : สัญลักษณ์ ; ลักษณะเฉพาะ ; เศรษฐกิจหลากหลายสี

Abstract

This academic article aims to examine symbolic representations that characterize distinct features of economic systems through the conceptual lens

* Received 16 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 15 June 2025

of the “multi-colored economy.” This approach reflects the dynamic and complex nature of the modern economy, which is interconnected across various dimensions—economic, social, cultural, and environmental. A core issue addressed in this study is the inadequacy of traditional economic frameworks to fully explain phenomena such as the informal economy, cultural economy, and environmental economy. The concept of the multi-colored economy introduces a novel analytical perspective by using colors as symbolic representations of different economic dimensions. For example, green symbolizes sustainable economy, orange represents the creative industry, pink reflects the LGBTQ+ inclusive economy, brown signifies the informal and underground economy, while gray and black denote other less visible or unregulated sectors. Through a synthesis of relevant theories, previous research, and literature reviews, this study demonstrates that the symbolic use of colors can serve as an integrative analytical framework that aligns with the goals of sustainability, equity, and participatory development in Thai society—particularly within the post-COVID-19 global context. Nevertheless, the transition toward a multi-colored economy continues to face significant challenges, including structural limitations, lack of public awareness, and insufficient policy support mechanisms. Consequently, this article proposes the application of the multi-colored economy framework in policy design, with the aim of fostering a more inclusive and adaptive economic system capable of addressing the evolving challenges of the contemporary world.

Keyword : Symbolic ; Distinctive Characteristics ; Multi-Colored Economic

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น มักคุ้นเคย คำว่า ระบบเศรษฐกิจแบบเป็นทางการ กล่าวคือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ได้รับรองตามกฎหมาย รวมถึงภาพรวมของธุรกิจ การจ้างงาน การจัดเก็บภาษี ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งแตกต่างจากระบบเศรษฐกิจอีกแบบหนึ่งที่เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ การทำความเข้าใจเศรษฐกิจที่เป็นทางการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากส่งเสริมเสถียรภาพในการทำงาน สวัสดิการของสังคม และรายได้ของรัฐบาล นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์เริ่มให้ความสนใจกับปรากฏการณ์ที่เรียกว่า

เศรษฐกิจหลากหลาย เป็นมุมมองที่สะท้อนถึงภาพความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น การดำรงอยู่ร่วมกันทั้งระบบเศรษฐกิจทางการ เศรษฐกิจนอกระบบ เศรษฐกิจใต้ดิน และเศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจสีเทา หรือเศรษฐกิจสีดำ ซึ่งต่างมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของผู้คนและการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม (Schneider, 2012; Williams & Windebank, 2020) เศรษฐกิจหลากหลายไม่ใช่แนวคิดเชิงนามธรรม แต่เป็นพลวัตทางเศรษฐกิจที่ปรากฏจริงในทุกระดับของสังคม โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย เป็นต้น และ ประเทศที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจแบบผสม ซึ่งมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำนวนมากไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นทางการ เช่น การค้าขายหาบเร่ริมทาง การจ้างงานรายวัน หรือรายสัปดาห์โดยไม่มีสัญญาและเอกสารประกอบ การแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชน และการค้าพาณิชย์ที่ไม่มีการจดทะเบียนการค้าหรือนิติบุคคลทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้ยาก เป็นต้น โดยทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายใต้แรงกดดันของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และนโยบายรัฐที่ไม่ทั่วถึง (ILO, 2018) ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดนในปัจจุบัน แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจสีต่างๆ ได้กลายเป็นกรอบความคิดที่สำคัญในการอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อนและหลากหลาย เศรษฐกิจหลากหลาย (Multi-color Economy) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีเป้าหมาย คุณค่า และแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน โดยแต่ละ สี ได้สะท้อนมิติเฉพาะของระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นคุณค่าและเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดผลกระทบทางลบต่อระบบนิเวศ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในพลังงานสะอาด และการพัฒนาเทคโนโลยีสีเขียว เศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การประมงที่ยั่งยืน และการพัฒนาเทคโนโลยีทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสีม่วง (Purple Economy) เน้นการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและการเสริมพลังของผู้หญิงในทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจ ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของผู้หญิงในการขับเคลื่อนการพัฒนา เศรษฐกิจสีเงิน (Silver Economy) มุ่งเน้นการตอบสนองต่อความต้องการและศักยภาพของประชากรสูงอายุ ส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจจากประสบการณ์และความรู้ของผู้สูงอายุ เศรษฐกิจสีทอง (Gold Economy) ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา นวัตกรรม และเทคโนโลยีขั้นสูงในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการแข่งขันในระดับสากล เศรษฐกิจสีส้ม (Orange Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เช่น ศิลปะ การออกแบบ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจสีแดง (Red Economy) ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ และการดูแลกลุ่มเปราะบางในสังคม เศรษฐกิจสีชมพู

(Pink Economy) กิจกรรมเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับเพศ เพศภาวะ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น เศรษฐกิจความงามหรือ LGBTQ+ เศรษฐกิจสีเทา (Grey Economy) เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบและกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญแต่ไม่ถูกควบคุมโดยรัฐ และ เศรษฐกิจสีขาว (White Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพ การลงทุนในระบบสาธารณสุข และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน (Satell, 2022) นอกจากนี้ยังมี สี อื่นๆ ที่อาจถูกนำมาใช้เพื่อเน้นมิติเฉพาะอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจสีดำ (Black Economy) ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อีกทั้ง เศรษฐกิจสีน้ำตาล (Brown Economy) หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง สรุปเศรษฐกิจหลากสีเป็นกรอบแนวคิดที่บูรณาการเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน โดยใช้เครื่องมือและแนวทางการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสที่แตกต่างกันไปในแต่ละบริบท การทำความเข้าใจ สี ต่างๆ และความเชื่อมโยงระหว่างสีเหล่านี้จะช่วยให้สามารถออกแบบและดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและยั่งยืนมากขึ้น ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกเผชิญกับวิกฤตการณ์หลายด้านพร้อมกัน ทั้งปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และล่าสุดคือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจโลก วิกฤตเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยละเลยมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Jackson, 2023) แนวคิดเศรษฐกิจหลากสีได้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อข้อจำกัดดังกล่าว โดยพยายามสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และความเป็นธรรมทางสังคม อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับพลวัตและความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจสีต่างๆ ยังมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การกำหนดนโยบายและการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหลากสียังขาดความเข้าใจที่ชัดเจนและครอบคลุม นอกจากนี้ การเปลี่ยนผ่านจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่เศรษฐกิจหลากสียังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งในเชิงแนวคิด เชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ (Peng et al., 2024) การทำความเข้าใจ พลวัตทางเศรษฐกิจหลากสี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แนวคิดนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเติบโตทางผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) หรือตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมเท่านั้น (World Bank, 2006) แต่ยังครอบคลุมถึงมิติทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งล้วนมีปฏิสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากรและความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจในระยะยาว การมองเศรษฐกิจในมุมมองที่หลากหลายนี้ ช่วยให้เราเห็นถึงศักยภาพที่ซ่อนอยู่ ความเปราะบางที่ต้องได้รับการแก้ไข และโอกาสในการสร้างการเติบโตที่ครอบคลุมและยั่งยืนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหลากสีไม่ได้ราบรื่น การเผชิญปัญหาและความท้าทายที่สำคัญยังคงปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ประการแรก ความไม่สมดุลในการ

กระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจยังคงเป็นปัญหาเรื้อรัง ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน ขยายตัว ความเหลื่อมล้ำทางโอกาสยังคงมีอยู่ ซึ่งบั่นทอนศักยภาพทางเศรษฐกิจโดยรวม (Piketty, T. ,2014 & Milanovic, B. ,2016) ประการที่สอง ผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมยังคงเป็นภัยคุกคามต่อความยั่งยืนในระยะยาว การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง มลพิษทางอากาศและน้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ล้วนเป็นผลกระทบที่ต้องได้รับการจัดการอย่างเร่งด่วน (Intergovernmental Panel on Climate Change ,2021) ประการที่สาม ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเปิดรับความหลากหลาย จำเป็นต้องมีกลไกการจัดการและบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (Sen, A. ,2006 & Putnam, R. D. ,2007) ดังนั้น การศึกษาพลวัตของเศรษฐกิจหลากหลายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกยุคหลังโควิด-19 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันในหลายด้าน บทความนี้เพื่อศึกษาสัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของเศรษฐกิจฐานแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายในสังคมไทย

สรุปได้ว่าเศรษฐกิจหลากหลายจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เท่านั้นแต่ยังเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ความยั่งยืน และศักยภาพทางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง (World Bank, 2006) การออกแบบนโยบายเศรษฐกิจในยุคใหม่จึงควรพิจารณาถึงมิติที่หลากหลายและเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างการเติบโตที่ครอบคลุมและเป็นธรรมอย่างแท้จริง ในบริบทของสังคมไทย เศรษฐกิจหลากหลายสื่อจากลายเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการเข้าใจโครงสร้างเศรษฐกิจที่เปราะบาง ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้การออกแบบนโยบายที่ตอบสนองต่อความเป็นจริงของผู้คนในทุกระดับ ได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน ผู้เขียนได้ให้คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์ของคำว่า สัญลักษณ์ คือ เครื่องมือที่แทนความหมายที่คนในสังคมให้คำนิยามหรือกำหนดความหมายตีความร่วมกัน หรือเป็นสิ่งที่ใช้แทนความหมายบางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ สี เสียง หรือ วัตถุ ที่คนในสังคมเข้าใจร่วมกันว่าแทนสิ่งหนึ่งสิ่งใด สัญลักษณ์จึงไม่ได้มีความหมายในตัวเอง แต่ถูกได้รับความหมายจากการรับรู้และการตกลงร่วมกันของคนในสังคม ลักษณะเฉพาะ คือ สิ่งที่เป็นคุณลักษณะที่โดดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นสิ่งที่แตกต่างจากสิ่งอื่น ซึ่งสามารถใช้จำแนก แยกแยะ หรืออธิบายสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน มีลักษณะเฉพาะอาจเป็นรูปแบบพฤติกรรม โครงสร้าง หรือแนวคิดที่บ่งบอกถึงความแตกต่างจากกลุ่มอื่นหรือบริบทอื่น

สัญลักษณ์ “ สี “ แทนลักษณะเฉพาะของเศรษฐกิจบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลาย

เศรษฐกิจยุคใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และความไม่แน่นอนทางการเมือง แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายจึงกลายมาเป็นกรอบความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ช่วยอธิบายแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน โดยใช้สีต่างๆ เป็นสัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของระบบเศรษฐกิจนั้นๆ เช่น เศรษฐกิจสีเขียว ที่เน้นความยั่งยืน เศรษฐกิจสีฟ้า ที่เน้นการใช้ทรัพยากรทางทะเล หรือเศรษฐกิจสีเทา ที่สะท้อนระบบเศรษฐกิจเงา ภาพรวมของแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลาย โดยเน้นความหมาย คุณลักษณะ สำคัญ การเปรียบเทียบความแตกต่าง และตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในบริบทของโลกและประเทศไทย แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลาย เป็นกรอบการวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจที่ใช้สีเป็นตัวแทนของลักษณะเฉพาะหรือคุณลักษณะทางเศรษฐกิจบางประการ ซึ่งสะท้อนแนวโน้มและปัญหาที่แตกต่างกันในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน แนวคิดนี้มีได้เป็นเพียงตัวแทนทางสัญลักษณ์ แต่ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเพื่อแยกประเภทของเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในเชิงนโยบายและการจัดการ (Zhou & Yang, 2020) เศรษฐกิจหลากหลายเกิดขึ้นจากการพยายามจำแนกแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละมิติ โดยใช้ สี เป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงเป้าหมาย แนวทาง หรือผลกระทบของเศรษฐกิจในลักษณะต่างๆ (UNEP, 2011) ตัวอย่างสีที่ได้รับการกล่าวถึง เศรษฐกิจแต่ละสีมีลักษณะเฉพาะและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน การถูกตีความ การกำหนดของสี การให้สัญลักษณ์ที่ใช้สีแทนในระบบเศรษฐกิจสอดคล้องกับสภาพการณ์ของธุรกิจ ดังนี้

เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นความยั่งยืน ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดนี้ได้รับความนิยมในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะภายใต้กรอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ (UNEP, 2011) ประเทศต่าง ๆ เช่น เยอรมนี จีน และเกาหลีใต้ ต่างลงทุนในเทคโนโลยีพลังงานสะอาดและนโยบายสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างในภาคธุรกิจ (PTT Global Chemical Public Company Limited , 2023) ได้แก่ บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทชั้นนำด้านปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ของประเทศไทยที่มีแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างของกิจกรรมในกรอบเศรษฐกิจสีเขียว ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ Green Chemicals เช่น พลาสติกชีวภาพที่ย่อยสลายได้ในธรรมชาติ และการตั้งเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และลงทุนในเทคโนโลยีหมุนเวียน เช่น การรีไซเคิลพลาสติกกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงการร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริมวิถีชีวิตที่ยั่งยืนผ่านโครงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีเขียว บริษัทฯ สนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวผ่านการใช้ทรัพยากรอย่างมี

ประสิทธิภาพ การลดมลพิษ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลัก Bio-Circular-Green Economy (BCG Model) และ บริษัท แพน นาโนเทค จำกัด (Pan Nanotech Co., Ltd.) เป็นผู้ผลิตนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อที่ใช้เทคโนโลยีนาโนซิลเวอร์ ซึ่งสามารถย่อยสลายได้ในธรรมชาติ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และไม่ทิ้งสารเคมีตกค้าง เช่น สเปรย์ฆ่าเชื้อและน้ำยาทำความสะอาดที่ปราศจากแอลกอฮอล์และสารเคมีอันตราย ผลิตภัณฑ์ดูแลพืชที่ใช้สารสกัดธรรมชาติร่วมกับเทคโนโลยีนาโนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ โดยไม่ทำลายดินหรือน้ำ ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีเขียว ธุรกิจนี้ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ทางเลือกที่ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีและลดการปล่อยมลพิษทางน้ำและดิน จึงถือเป็นหนึ่งในกลุ่มธุรกิจนวัตกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2022)

เศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) เกิดขึ้นจากแนวคิดในการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการประมง การท่องเที่ยวทางทะเล และพลังงานทดแทนจากมหาสมุทร แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนโดยธนาคารโลกและองค์การสหประชาชาติ โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ ความหลากหลายทางชีวภาพ และความมั่นคงทางอาหาร (World Bank, 2017) จากรายงาน Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2021) พบว่า บริษัท Ocean Harvest Technology เป็นบริษัทในประเทศไทยที่ดำเนินธุรกิจเพาะเลี้ยงและแปรรูปสาหร่ายทะเล โดยนำสาหร่ายมาใช้ผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง ธุรกิจนี้ใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลายระบบนิเวศ และยังช่วยดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ในทะเล ซึ่งช่วยลดภาวะโลกร้อน ถือเป็นตัวอย่างของการใช้ทรัพยากรทะเลให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ธุรกิจนี้สะท้อนแนวคิดของเศรษฐกิจสีน้ำเงินที่ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างรายได้และรักษาสีน้ำเงินไปพร้อมกัน

เศรษฐกิจสีเทา (Grey Economy) ระบบเศรษฐกิจนอกระบบหรือเศรษฐกิจที่ไม่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ เช่น การค้าขายเร่แผงลอย ร้านค้าริมทาง แรงงานไม่มีประกันสังคม แรงงานนอกระบบ ซึ่งแม้จะไม่ผิดกฎหมายโดยตรง แต่ก็อยู่นอกขอบเขตของการเก็บภาษีหรือการคุ้มครองแรงงาน (ILO, 2018) เศรษฐกิจลักษณะนี้มีสัดส่วนสูงในประเทศกำลังพัฒนารวมถึงประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานภาคบริการและเกษตรกรรม สำหรับในประเทศไทย มีลักษณะอยู่กึ่งกลางระหว่าง เศรษฐกิจถูกกฎหมาย กับ เศรษฐกิจใต้ดิน โดยมีข้อกำหนดบางประการที่ยังคลุมเครือไม่ชัดเจนหรือไม่ได้บังคับใช้อย่างเข้มงวด ดังเช่น ตามรายงาน BBC Thai. (2022) เรื่อง การเปิดโปง บ่อนฝาย และความเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่รัฐในไทย รายงานว่าสถานบันเทิงยามค่ำคืน เช่น ฝาย บาร์ คาราโอเกะ และสถานบริการนวดบางประเภท มักมีรายได้จำนวนมากจากนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่น โดยบางส่วนมีการจ่ายค่าคุ้มครองให้

เจ้าหน้าที่รัฐ เปิดให้บริการเกินเวลาที่กฎหมายกำหนด มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และบางแห่งแฝงกิจกรรมทางเพศหรือยาเสพติด โดยทั้งหมดนี้อาจอยู่ในรูปแบบที่ไม่สามารถตรวจสอบได้จากหน่วยงานภาครัฐอย่างชัดเจน ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีเทา แม้สถาบันบางแห่งจะจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย แต่กิจกรรมเบื้องหลังจำนวนมากดำเนินการในลักษณะที่ผิดกฎหมาย หรือไม่อยู่ในการควบคุมอย่างเป็นทางการ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากโดยไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย และอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่น ๆ

เศรษฐกิจสีดำ (Black Economy) เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย การลักลอบนำเข้าสินค้า ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม (Zhou & Yang, 2020) จากรายงาน (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022) กรณีศึกษา สามเหลี่ยมทองคำ ตั้งอยู่ในบริเวณชายแดนไทย ลาว และเมียนมา เป็นพื้นที่ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในฐานะศูนย์กลางการผลิตและลักลอบขนส่งยาเสพติด โดยเฉพาะเฮโรอีนและยาบ้า จากข้อมูลของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) พบว่า เครือข่ายยาเสพติดในภูมิภาคนี้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ดำเนินอยู่นอกระบบเศรษฐกิจที่เป็นทางการ และเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน การค้ำหนุน และความรุนแรงในท้องถิ่น ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีดำนี้อยู่นอกกฎหมาย ไม่เสียภาษี และสร้างผลกระทบทางลบต่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เช่น การทุจริต การคอร์รัปชัน และความไม่มั่นคงทางสังคม

เศรษฐกิจสีส้ม (Orange Economy) เป็นแนวคิดที่เน้นการสร้างรายได้ผ่านองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี งานออกแบบ วรรณกรรม รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา เศรษฐกิจสีส้มถือเป็นทางเลือกที่สำคัญในการส่งเสริมมูลค่าเพิ่มและอัตลักษณ์ท้องถิ่น (UNCTAD, 2022) ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งหนึ่งกำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ คือ ตลาดน้ำอ้อยเป็นตลาดชุมชนเชิงวัฒนธรรมหรือตลาดวิถีชีวิต ตั้งอยู่ริมแม่น้ำภาชี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยชุมชนชาวกะเหรี่ยงและชาวบ้านในพื้นที่ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมวัฒนธรรม เช่น การใส่บาตรพระริมแพไม้ การแสดงพื้นบ้าน การแต่งกายแบบชาติพันธุ์ และการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นบ้าน ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีส้ม มีการสร้างรายได้จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์ในชุมชน เช่น ผ้าทอ เครื่องจักสาน อาหารท้องถิ่น และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ที่ผสมผสาน ศิลปะ วัฒนธรรม และ ธรรมชาติ เป็นต้น

เศรษฐกิจสีทอง (Gold Economy) เน้นการใช้ ผู้สูงอายุ เป็นแรงขับเคลื่อนหลักในระบบเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งก่อให้เกิดโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจในหลายมิติ เช่น ธุรกิจดูแลสุขภาพ อาหารปลอดภัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์คุณภาพ

ชีวิตของผู้สูงอายุ เศรษฐกิจสีทองจึงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และยังสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง (UNESCAP, 2022; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ในประเทศไทยโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น ที่จังหวัดเชียงใหม่และประจวบคีรีขันธ์ มุ่งส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์กลุ่มผู้สูงอายุ เช่น สปา สมุนไพร โปรแกรมฟื้นฟูสุขภาพ และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสะดวกปลอดภัย ส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนในพื้นที่และการจ้างงานในท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจสีทอง การสร้างงานใหม่ เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น สุขภาพ โภชนาการ เทคโนโลยี และการออกแบบที่อยู่อาศัย เกิดเป็นกลุ่มอาชีพใหม่ที่มีความต้องการแรงงานเฉพาะทาง และการขับเคลื่อนนวัตกรรม เป็นการออกแบบเทคโนโลยีที่ช่วยผู้สูงอายุ เช่น IoT, Smart Home, AI ในการตรวจสอบสุขภาพซึ่งเป็นกระตุ้นการวิจัยและพัฒนาที่ก่อให้เกิดเศรษฐกิจฐานความรู้

เศรษฐกิจสีแดง (Red Economy) เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ อุตสาหกรรมทหาร และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความขัดแย้ง เช่น ประเทศไทยมีหน่วยงานรัฐ เช่น สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (DTI) และ องค์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (สอ.ปค.) ซึ่งมีบทบาทในการวิจัย พัฒนา และผลิตยุทโธปกรณ์ภายในประเทศ เช่น ปืน ปืนกล และรถยนต์หุ้มเกราะสำหรับใช้ในการกิจของกองทัพ ถือเป็นความพยายามในการสร้างอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของตนเอง ซึ่งมีผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการจ้างงาน ความสามารถด้านเทคโนโลยี และการลดการพึ่งพาการนำเข้า (DTI, 2023) ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ รัฐบาลมีแนวโน้มใช้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเพื่อผลักดันการลงทุนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยมองว่าความมั่นคงคือรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว และการจัดซื้อยุทโธปกรณ์จากต่างประเทศมาพร้อมกับเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างทักษะภายในประเทศในด้านวิศวกรรม ความปลอดภัยไซเบอร์ และเทคโนโลยีขั้นสูงอื่น ๆ

เศรษฐกิจสีชมพู (Pink Economy) เป็นเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการบริโภคและกำลังซื้อของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) โดยกลุ่มนี้มีกำลังซื้อสูง มีพฤติกรรมบริโภคเฉพาะกลุ่ม และนิยมใช้สินค้าหรือบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง รวมถึงนิยมสนับสนุนแบรนด์ที่มีนโยบายเปิดรับความหลากหลายและมีจุดยืนด้านสิทธิมนุษยชน (Flores et al., 2020) มีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหลากสีอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจสีม่วง (Purple Economy) เน้นการใช้วัฒนธรรมเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ กลุ่ม LGBTQ+ มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ศิลปะ แฟชั่น ดนตรี และสื่อบันเทิง ซึ่งช่วยผลักดันเศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม เช่น แบรนด์ระดับโลก เช่น Apple, Levi's, และ IKEA มีแคมเปญที่สนับสนุน LGBTQ+ เช่น การออกสินค้ารุ่นพิเศษช่วง Pride Month หรือการจ้างงานและสนับสนุนสวัสดิการสำหรับพนักงาน LGBTQ+ นอกจากนี้ยังมีธุรกิจขนาดเล็กที่ออกแบบสินค้าแฟชั่น

เครื่องประดับ หรือบริการความงามเฉพาะกลุ่ม เช่น แบรินด์ที่ผลิตเสื้อผ้าไร้เพศ (gender-neutral fashion) ซึ่งตอบโจทย์กลุ่มผู้บริโภคในเศรษฐกิจสีชมพู (Witeck, 2014)

เศรษฐกิจสีขาว (White Economy) เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยกิจกรรมหรือธุรกิจที่มุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต สุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมของประชาชนอย่างยั่งยืน ธุรกิจ เศรษฐกิจสีขาวจะให้ความสำคัญกับจริยธรรมทางธุรกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น ธุรกิจด้านสุขภาพ การศึกษา อาหารปลอดภัย ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก และเทคโนโลยีสะอาด เช่น การทำเกษตรอินทรีย์เป็นอีกหนึ่งรูปแบบของเศรษฐกิจสีขาวที่สนับสนุนการผลิตอาหารปลอดภัย โดยไม่ใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลง ซึ่งนอกจากจะลดผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่เกษตรกร เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาคุณ จังหวัดสกลนคร ที่ผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกไปยังยุโรปและญี่ปุ่น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) มีความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจในชุมชนเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณธรรมและจริยธรรม เช่น ผลิตภัณฑ์สุขภาพ สมุนไพร หรืออาหารปลอดภัยซึ่งเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก

เศรษฐกิจสีน้ำตาล (Brown Economy) เป็นเศรษฐกิจที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ การใช้พลังงานจากฟอสซิล และกระบวนการผลิตที่ก่อให้เกิดมลภาวะหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ (UNEP, 2011) เศรษฐกิจสีน้ำตาลมีความเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศที่เน้นการผลิตและการเติบโตโดยไม่ใส่ใจต่อผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างเข้มข้นและมุ่งเน้นกำไรระยะสั้น อาจช่วยกระตุ้น GDP ในระยะสั้น แต่ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพจากมลพิษ การเสื่อมโทรมของดิน น้ำ และอากาศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบกลับต่อเศรษฐกิจอีกทอดหนึ่ง เช่น ภัยแล้งที่กระทบต่อการเกษตร หรืออุทกภัยที่ทำลายโครงสร้างพื้นฐาน ตัวอย่าง การใช้รถยนต์เครื่องยนต์สันดาปภายใน (ICE Vehicles) การพึ่งพาการคมนาคมที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น น้ำมันเบนซินหรือดีเซล เป็นแหล่งมลพิษทางอากาศในเมืองใหญ่ และปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างมหาศาล ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของเศรษฐกิจสีน้ำตาล เช่น กรุงเทพมหานคร มีปัญหาฝุ่น PM2.5 ส่วนหนึ่งเกิดจากการคมนาคมแบบดั้งเดิม

เศรษฐกิจสีม่วง (Purple Economy) เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่เน้นการบูรณาการระหว่างวัฒนธรรม ศิลปะ และเศรษฐกิจ โดยตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมทั้งในเชิงสัญลักษณ์และเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้และความยั่งยืนให้กับชุมชน สังคม และประเทศชาติ แนวคิดนี้เน้นว่าศิลปวัฒนธรรมไม่ใช่เพียงแค่เรื่องอัตลักษณ์หรือความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานหัตถกรรม อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สินค้า GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) และการส่งออกสินค้า

วัฒนธรรมได้อีกด้วย (UNESCO, 2011) แนวคิดนี้จึงมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และ ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเศรษฐกิจสีม่วงมีความเชื่อมโยงในหลายมิติ ได้แก่ มิติทางวัฒนธรรม เป็นฐานของการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการ โดยเน้นการนำอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่ม มิติทางสังคม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น มิติทางเศรษฐกิจเพื่อช่วยสร้างรายได้ กระจายความมั่งคั่ง และพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่นในรูปแบบที่ยั่งยืน และวัฒนธรรมสามารถเป็นพลังอ่อนละมุน (soft power) ที่ส่งออกไปยังระดับนานาชาติ เช่น อาหารไทย มวยไทย หรือศิลปะไทย เป็นต้น

เศรษฐกิจสีเงิน (Silver Economy) เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ หรือพัฒนาส่งเสริมสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของประชากรสูงวัย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ เช่น ญี่ปุ่น เยอรมนี และไทย กล่าวคือ กลุ่มประชากรสูงวัยมักมีรายได้ที่มั่นคงจากเงินบำนาญหรือทรัพย์สินสะสม และมีเวลาว่างมากกว่ากลุ่มวัยทำงาน จึงเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการบริโภคสินค้าและบริการเฉพาะทาง เช่น การแพทย์ สุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงบริการทางการเงิน เช่น การวางแผนมรดก หรือประกันสุขภาพ ธุรกิจประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก คือ ธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ หรือ "เนิร์สซิงโฮม" ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในสังคมไทย เนื่องจากครอบครัวในเมืองใหญ่มีขนาดเล็กและไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างใกล้ชิด บริการที่จัดสรรมาเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น อาหารเฉพาะทาง กิจกรรมกายภาพบำบัด และการดูแลทางการแพทย์ ช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจสีเงินและสร้างงานในภาคบริการสุขภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ความต้องการในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นแรงผลักดันให้เกิดการลงทุนในภาคสุขภาพ เทคโนโลยี และการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (health tourism)

การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยชี้ให้เห็นว่า แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสีมีความเชื่อมโยงแบบบูรณาการ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจสีส้มสามารถอยู่ภายใต้กรอบของเศรษฐกิจสีเขียวได้ หากกิจกรรมสร้างสรรค์เหล่านั้นส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Chuenchoksan & Nakornthab, 2020) นอกจากนี้ บางกิจกรรมทางเศรษฐกิจอาจมีคุณลักษณะหลายสีในเวลาเดียวกัน เช่น ตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีองค์ประกอบของทั้งเศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจสีส้ม และเศรษฐกิจสีเทาได้ ผู้เขียนได้สรุปตามตารางที่ 1 เพื่อให้เห็นภาพรวมของเศรษฐกิจหลากหลายสีมีรายละเอียด คุณลักษณะ ตัวอย่าง เป้าหมาย และความเสี่ยง เพื่อแสดงภาพของความหลากหลายทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 1 ตารางสรุปเปรียบเทียบแต่ละสี่เศรษฐกิจ

สี่เศรษฐกิจ	คุณลักษณะ	ตัวอย่าง	เป้าหมาย	ความเสี่ยง
สีเขียว	เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	พลังงานแสงอาทิตย์ / ฟาร์มออร์แกนิก	ลดการปล่อยคาร์บอน / สนับสนุน BCG Economy	ต้นทุนเริ่มต้นสูง / ความรู้ด้านเทคนิคจำกัด
สีน้ำเงิน	ใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ทั้งอาหาร พลังงาน และการท่องเที่ยว	เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ / อาหารทะเล	สร้างรายได้จากทะเล โดยไม่ทำลายระบบนิเวศ	ความเสื่อมโทรมของทะเล / การจัดการร่วมหลายฝ่าย
สีเทา	เศรษฐกิจนอกระบบราชการ กำกับหรือคุ้มครองแรงงาน	ตลาดนัด / แรงงานรับจ้างทั่วไป	เพิ่มรายได้ประชาชนในระบบไม่เป็นทางการ	ขาดหลักประกันสังคม / การเสี่ยงภาษี
สีดำ	กิจกรรมเศรษฐกิจผิดกฎหมาย ที่หลีกเลี่ยงการตรวจสอบ	ค้ายา ฟอกเงิน ค้ามนุษย์	ผลประโยชน์ส่วนตัว ผิดกฎหมาย	ทำลายสังคมและศีลธรรม / บั่นทอนความมั่นคง
สีส้ม	เศรษฐกิจสร้างสรรค์และวัฒนธรรม มูลค่าจากงานศิลปะ การแสดง และเอกลักษณ์ท้องถิ่น	ภาพยนตร์ไทย / ผ้าไทย / ตลาดโอท็อป	สร้างมูลค่าเพิ่มจากความคิดสร้างสรรค์	การละเมิดลิขสิทธิ์ / ขาดแหล่งทุนและแพลตฟอร์มสนับสนุน
สีทอง	มุ่งเน้นการรองรับสังคมสูงวัย เช่น ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ สุขภาพ อาหารเสริม	ศูนย์ฟื้นฟู / เทคโนโลยี Smart Health	สร้างระบบรองรับ Aging Society	งบประมาณสูง / ขาดแรงงานวัยหนุ่มสาว
สีแดง	อุตสาหกรรมด้านความมั่นคง และกลาโหม	เทคโนโลยีความปลอดภัย/อาวุธ	เพิ่มขีดความสามารถด้านความมั่นคง	ข้อจำกัดเชิงจริยธรรม / งบประมาณสูง
สีชมพู	ขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ตอบโจทย์ LGBTQ+ มุ่งสร้างความหลากหลายและครอบคลุม	ธุรกิจแฟชั่น / งานอีเวนต์ / คอนเทนต์ LGBTQ+	สร้างตลาดเฉพาะกลุ่ม / เพิ่มความเท่าเทียม	การตีตรา / กีดกันทางสังคม
สีขาว	เศรษฐกิจคุณธรรม เน้นความโปร่งใส จริยธรรม และธรรมาภิบาล	ธุรกิจ ESG / การจัดซื้อจัดจ้างโปร่งใส	สร้างองค์กรคุณธรรม ลดคอร์รัปชัน	แรงจูงใจต่ำในระบบทุนนิยม / ทำลายการเปลี่ยนพฤติกรรม
สีน้ำตาล	อุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรสูง สร้างมลพิษสูง	ถ่านหิน / เหมืองแร่ / โรงงานเคมี	ขยายเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว	ทำลายสิ่งแวดล้อม / เสี่ยงสุขภาพ
สีม่วง	การศึกษา ความรู้ วิจัย นวัตกรรม	R&D / AI / สถาบันการศึกษา	สร้างทุนมนุษย์	ภาวะสมองไหล
สีเงิน	การเงินดิจิทัล / เทคโนโลยีทางการเงิน	e-Wallet / Blockchain / FinTech	การเข้าถึงทางการเงิน	ความเสี่ยงด้านไซเบอร์ / ทางธุรกรรมการเงิน

สรุปได้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจหลากสีเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคใหม่ โดยเปิดทางให้การวางนโยบายทางเศรษฐกิจมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายหลายมิติทั้งสี่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างครอบคลุม แนวคิดเหล่านี้ช่วยให้เราเข้าใจโลกเศรษฐกิจแบบองค์รวม เห็นทั้งโอกาสและความท้าทายในแต่ละภาคส่วน และชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจไม่ได้เป็นเพียงเรื่อง

ตัวเลขหรือผลกำไร แต่เป็นเรื่องของชีวิตผู้คน ทรัพยากรโลก และอนาคตของสังคมโดยรวม ในโลกยุคปัจจุบัน เศรษฐกิจไม่ได้มีเพียงแค่ค่าการผลิตหรือการบริโภคเท่านั้น แต่ยังสะท้อนมิติทางสังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และจริยธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถอธิบายผ่าน "เศรษฐกิจหลากหลายสี" โดยแต่ละสีเป็นตัวแทนของประเด็นหรือกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันออกไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารที่เกี่ยวข้อง และ แนวคิดทางเศรษฐกิจหลากหลายสี ผู้เขียนสังเคราะห์องค์ความรู้ประเด็นสำคัญ ดังนี้.

1) เป็นกรอบแนวความคิดใหม่เพื่ออธิบายเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน กล่าวคือ แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสี (Multi-colored Economy) เป็นการขยายกรอบความเข้าใจระบบเศรษฐกิจที่ไม่จำกัดอยู่เพียงเศรษฐกิจแบบเป็นทางการ (formal economy) หรือเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวเท่านั้น แต่ครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภท ทั้งเศรษฐกิจนอกระบบ ใต้ดิน และเชิงสังคม-สิ่งแวดล้อม โดยใช้ "สี" ต่างๆ แทนมิติหรือเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น สีเขียวแทนความยั่งยืน สีเทาแทนกิจกรรมที่อยู่นอกกฎหมาย สีส้มแทนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น แนวคิดนี้ช่วยให้สามารถเข้าใจภาพรวมเศรษฐกิจที่ซับซ้อน และวางนโยบายที่ยืดหยุ่นต่อบริบทต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น ในจังหวัดเชียงราย มีการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์ ที่ไม่เพียงแค่นำการผลิตปลอดสาร (เศรษฐกิจสีเขียว) แต่ยังใช้เรื่องราวของชนเผ่าอาข่าและกระบวนการค้าเมล็ดแบบดั้งเดิม (เศรษฐกิจสีขาวและสีส้ม) เข้ามาเป็นจุดขายในเชิงวัฒนธรรมและสุขภาพ ทำให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงกว่ากาแฟเชิงพาณิชย์ทั่วไป นอกจากนี้ ในช่วงแรกกลุ่มวิสาหกิจยังไม่สามารถจดทะเบียนได้อย่างเป็นทางการ (เศรษฐกิจสีเทา) แต่ภาครัฐได้เข้ามาช่วยสนับสนุนให้เข้าสู่ระบบโดยไม่ตัดทอนศักยภาพที่แท้จริง (วิฑูรย์ & ชูเกียรติ, 2565)

2) เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งเศรษฐกิจหลากหลายสีไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญแค่เรื่อง ผลผลิต หรือ ผลิภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น เศรษฐกิจสีแดงมุ่งลดความเหลื่อมล้ำ เศรษฐกิจสีม่วงและสีส้มเน้นการใช้วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ขณะที่เศรษฐกิจสีเงินและสีทองรองรับการเปลี่ยนแปลงเชิงประชากร โดยเฉพาะสังคมผู้สูงอายุ กรอบความคิดนี้สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เชื่อมโยงมนุษย์ ธรรมชาติ และทุนวัฒนธรรมอย่างกลมกลืน เศรษฐกิจแต่ละสีไม่ได้แยกขาดจากกัน แต่สามารถเชื่อมโยงและซ้อนทับกันได้ เช่น ตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชน อาจเป็นทั้งเศรษฐกิจสีเขียว (เน้นความยั่งยืน), เศรษฐกิจสีส้ม (ใช้ทุนทางวัฒนธรรม), และเศรษฐกิจสีเทา (ไม่จดทะเบียนทางการค้าอย่างเป็นทางการ) ทำให้เกิดความจำเป็นในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงระบบ และจัดการเศรษฐกิจแบบบูรณาการมากขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมและตอบโจทย์ได้ทุกด้าน เช่น ตลาดโอ๊ะป่อย

จังหวัดราชบุรี คือพื้นที่ที่สะท้อนแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายอย่างชัดเจน โดยเป็นตลาดวัฒนธรรมที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน ซึ่งมีการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรม เช่น พิธีทำบุญยามเช้า (เศรษฐกิจสีม่วง) การแสดงพื้นบ้าน (เศรษฐกิจสีส้ม) และการจำหน่ายอาหารปลอดสาร (เศรษฐกิจสีเขียว) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

3) การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายในประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศไทยมีลักษณะของเศรษฐกิจหลากหลาย เช่น การค้าขายริมทาง (เศรษฐกิจสีเทา), ตลาดท่องเที่ยววัฒนธรรม (เศรษฐกิจสีส้มและม่วง), การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (สีเขียวและขาว) หรือกิจกรรมของกลุ่ม LGBTQ+ (สีชมพู) แต่ยังคงขาดนโยบายที่บูรณาการอย่างเป็นระบบ แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบนโยบายที่ตอบสนองความหลากหลายทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น เช่น โครงการ ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว LGBTQ+ ในกรุงเทพฯ เช่น งาน “บางกอกไพรด์” ได้รับการยอมรับว่าเป็นกิจกรรมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีชมพู โดยไม่เพียงเน้นการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม แต่ยังสร้างพื้นที่ความเข้าใจทางสังคมและสิทธิมนุษยชน ซึ่งเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีแดง (ลดความเหลื่อมล้ำ) โครงการเช่นนี้จึงสะท้อนว่า นโยบายไม่ควรมองเพียงผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจในเชิงตัวเลข แต่ควรมองคุณค่าเชิงสังคมและวัฒนธรรมร่วมด้วย (UNDP, 2020)

4) ความท้าทายของการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหลากหลาย แม้เศรษฐกิจหลากหลายจะเป็นแนวคิดที่ทันสมัยและครอบคลุม แต่การเปลี่ยนผ่านจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมยังเผชิญอุปสรรคหลายด้าน เช่น ความไม่สมดุลในการกระจายรายได้ การขาดกลไกสนับสนุนที่ชัดเจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และความไม่เข้าใจของภาคนโยบาย ความเข้าใจพลวัตของเศรษฐกิจแต่ละสีจึงมีความสำคัญต่อการออกแบบนโยบายที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในโลกยุคหลังโควิด-19 ที่มีการเปลี่ยนแปลงเร็วและรุนแรง เช่น ในพื้นที่รอยต่อชายแดนภาคใต้ เช่น อำเภอสุไหงโก-ลก มีผู้ค้ารายย่อยจำนวนมากประกอบกิจการแบบไม่จดทะเบียน (เศรษฐกิจสีเทา) และเป็นกิจกรรมที่มีมิติทางวัฒนธรรมอิสลามอย่างชัดเจน (เศรษฐกิจสีม่วง) แต่การจัดการยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของระบบราชการและความไม่เข้าใจเรื่องมิติหลากหลายของเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดปัญหาในการกำหนดนโยบาย เช่น การบังคับใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งอาจนำไปสู่การต่อต้านหรือความไม่ร่วมมือจากชุมชน แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายจึงเสนอทางเลือกที่ “มองเห็น” ระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการอย่างมีคุณค่า ไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมายเพียงอย่างเดียว (ธนวรรณ, 2563)

สรุป

การใช้แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสามารถเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจระดับประเทศ โดยเฉพาะการออกแบบนโยบายแบบ “บูรณาการ” ที่ไม่จำกัดอยู่ในกรอบเศรษฐกิจแบบที่วัดเป็นตัวเลข หรือ พิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมใน

ประเทศเท่านั้น ทั้งนี้ผู้เขียนได้เสนอแนวทางในเชิงกลยุทธ์ที่ให้ภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการ 4 แนวทางสำคัญ ได้แก่ 1.ควรจัดให้มีการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจหลากหลายในสังคมไทย โดยเฉพาะกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย นักธุรกิจ ประชาชนทั่วไป ผ่านสื่อสถาบันการศึกษา และสื่อสังคมออนไลน์ 2.เสนอให้มีการจัดทำฐานข้อมูลเศรษฐกิจหลากหลายที่สามารถระบุขนาด บทบาท และความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจแต่ละประเภทเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย 3.ควรการปรับกลไกสนับสนุนเศรษฐกิจใหม่ เช่น การจัดระบบประมาณแบบบูรณาการข้ามกระทรวง หรือการสร้างแพลตฟอร์มกลางเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและทุนวัฒนธรรม และ 4.ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่จะใช้เศรษฐกิจหลากหลายเป็นกรอบในการพัฒนาแต่ละท้องถิ่น เช่น พื้นที่ชายแดนที่มีเศรษฐกิจเทาและวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นหรือเขตเมืองที่มีศักยภาพเศรษฐกิจสีส้มและชมพู เป็นต้น ดังนั้น เศรษฐกิจหลากหลายเป็นมากกว่ากรอบแนวคิดทางสัญลักษณ์ แต่เป็น "เครื่องมือทางนโยบาย" ที่ช่วยทำให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มีความครอบคลุม ความยืดหยุ่น และความยั่งยืนในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและไร้พรมแดน ทั้งยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มที่มักถูกมองข้ามในระบบเศรษฐกิจเดิม โดยหากนำไปใช้จริงในเชิงนโยบายจะทำให้ประเทศไทยสามารถออกแบบอนาคตทางเศรษฐกิจที่ตอบโจทย์ความเป็นธรรมและคุณค่าร่วมของสังคมได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). รายงานสถิตินักท่องเที่ยวและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ธนวรรณ พลวิชัย. (2563). เศรษฐกิจนอกระบบไทย: ขนาด ผลกระทบ และนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเศรษฐกิจการคลัง.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ & ชูเกียรติ โอภาสวงศ์. (2565). เศรษฐกิจสีเขียว: แนวทางใหม่สู่ความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2566). ตลาดโอ๊ะป่อย: ต้นแบบตลาดวัฒนธรรมสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.cea.or.th>
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2022). ฐานข้อมูลธุรกิจนวัตกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.nia.or.th>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สถิติประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่เศรษฐกิจฐานราก. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.oae.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานการพัฒนาเศรษฐกิจ

- ฐานราก: กรณีตลาดไอ้ป๋วย จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ: สศช.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *รายงานสถานการณ์สังคมไทย ไตรมาสที่ 1 ปี 2566*. กรุงเทพฯ: สศช.
- BBC Thai. (2022, August 5). *เปิดโปงข้อ-พับเกี่ยวกับความเชื่อมโยงเจ้าหน้าที่รัฐ*. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-62435981>
- Chuenchoksan, S., & Nakornthab, D. (2020). *Thailand's post-COVID-19 economic strategy*. Puey Ungphakorn Institute for Economic Research Discussion Paper, 141.
- Defense Technology Institute. (2023). *Defense Technology Institute annual report 2023*. Ministry of Defense.
- Flores, A. R., Brown, T. N. T., & Gates, G. J. (2020). *LGBT purchasing power and Economic impact*. Williams Institute, UCLA School of Law.
- ILO. (2018). *Women and men in the informal economy: A statistical picture* (3rd ed.). International Labour Office.
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2021). *Climate change 2021: The Physical science basis*. Cambridge University Press. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.ipcc.ch>
- Jackson, T. (2023). *Post growth: Life after capitalism*. Polity Press.
- Milanovic, B. (2016). *Global inequality: A new approach for the age of globalization*. Harvard University Press.
- Pan Nanotech Co., Ltd. (2022). About us. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.pannanotech.com>
- Peng, Z., Liu, Y., & Wu, Y. (2024). *Rethinking economic transition through color economies*. *Journal of Socio-Economic Studies*, 47(1), 12–31. เรียกใช้เมื่อ 23 พฤษภาคม 2568 จาก <https://doi.org/10.1016/j.soec.2024.01.005>
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Harvard University Press.
- PTT Global Chemical Public Company Limited. (2023). *Sustainability report 2023*. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.pttgcgroup.com/en/sustainability/download-center>
- Putnam, R. D. (2007). *E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century*. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137–174.
- Satell, G. (2022). *What is the white economy?* Forbes. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568

- จาก <https://www.forbes.com/sites/gregsatell/2022/01/12/what-is-the-white-economy>
- Schneider, F. (2012). *The shadow economy and work in the shadow: What do we (not) know?* IZA Discussion Paper No. 6423.
- Sen, A. (2006). *Identity and violence: The illusion of destiny*. W. W. Norton & Company.
- UNCTAD. (2022). *Creative economy outlook 2022*. United Nations Conference on Trade and Development.
- United Nations Development Programme (UNDP). (2020). *Tolerance but not inclusion: A national survey on experiences of discrimination and social attitudes towards LGBT people in Thailand*. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.th.undp.org/>
- UNEP. (2011). *Towards a green economy: Pathways to sustainable development and poverty eradication*. United Nations Environment Programme.
- UNESCO. (2011). *The power of culture for development*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- UNESCAP. (2022). *Unlocking the potential of the silver economy in Asia-Pacific*. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). *The golden triangle Methamphetamine trade and regional security*. UNODC Regional Office for Southeast Asia and the Pacific.
- Williams, C. C., & Windebank, J. (2020). *Informal employment in developed and Developing economies*. Routledge.
- Witeck, B. (2014). *LGBT purchasing power: The \$884 billion opportunity*. Forbes. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.forbes.com/sites/witeck/2014/10/21/lgbt-purchasing-power>
- World Bank. (2006). *Measuring the informal economy*. World Bank.
- World Bank. (2017). *The potential of the blue economy: Increasing long-term benefits of the sustainable use of marine resources for small island developing states and coastal least developed countries*. World Bank.
- Zhou, Y., & Yang, L. (2020). *Color-coded economics: Understanding development Through economic “colors.”* Asian Economic Review, 62(3), 245–266.